Onderzoeksrapport

1 op de 8 ouders heeft moeite met basisvaardigheden

Analyse van de PIAAC-data 2023 uitgevoerd door Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit Maastricht

Inhoud

Management samenvatting: 1 op de 8 ouders van minderjarige kinderen heeft moeite met basisvaardigheden 3

1 Introductie 5

1.1 Moeite met basisvaardigheden en ouderschap 5

1.2 Relevantie voor de kansen van kinderen 5

1.3 Doel van het onderzoek 6

2 Methode 7

2.1 Databronnen 7

2.2 Gehanteerde PIAAC-definities 7

2.3 Uitgangsgetallen en berekening van aantal ouders 8

3 Resultaten 9

3.1 Hoeveel mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zijn ouder van een minderjarig kind? 9

3.2 Hoeveel ouders van minderjarige kinderen hebben moeite met basisvaardigheden? 10

3.3 Arbeidsmarktpositie 10

3.4 Samenwonen met een partner 11

4 Discussie en conclusie 12

4.1 Belangrijkste bevindingen 12

4.2 Arbeid en gezinssituatie 13

4.3 Betekenis voor ondersteuning van ouders volgens Stichting Lezen en Schrijven 13

4.4 Beperkingen van de analyse 14

5 Referenties 15

Management samenvatting: 1 op de 8 ouders van minderjarige kinderen heeft moeite met basisvaardigheden

Ongeveer 1 op de 8 ouders van minderjarige kinderen in Nederland heeft moeite met lezen en/of rekenen[1]. Dit raakt ook hun kinderen. Ouders hebben veel invloed op de (vroege) taalontwikkeling en de basisvaardigheden van hun kind. Zonder gerichte ondersteuning kunnen beperkte basisvaardigheden doorgegeven worden van generatie op generatie. Deze analyse brengt de omvang en een aantal kenmerken van deze doelgroep in beeld en benadrukt hoe belangrijk een gezinsgerichte aanpak is om deze cirkel te doorbreken.

Omvang van de groep

Voor deze analyse zijn gegevens uit PIAAC 2023 gebruikt. Op basis van deze gegevens is bekeken wie een kind onder de 18 jaar heeft. Vervolgens is bekeken hoeveel ouders uit deze groep moeite hebben met basisvaardigheden. Dat is 13,1%. Dat zijn 1 op de 8 ouders.

Verschillen in werk en gezinssituatie

Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden, hebben minder vaak betaald werk dan ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden: 62,6% tegenover 91,5%. Daarnaast wonen zij minder vaak samen met een partner: 75,3% tegenover 85,8% van de ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden.

Wat is er volgens Stichting Lezen en Schrijven nodig om deze ouders te bereiken?

- **Maak gezinsgerichte aanpakken een vast onderdeel van het beleid om de basisvaardigheden van volwassenen te versterken.** Het gaat om een grote groep ouders die moeite heeft met basisvaardigheden. Wat zij hun kinderen kunnen meegeven bepaalt mede hoe die kinderen zich ontwikkelen. Met een gezinsgerichte aanpak worden de basisvaardigheden van ouders versterkt en krijgen zij ondersteuning in hun dagelijks leven met hun kinderen. Denk aan samen lezen, praten en spelen, schoolinformatie begrijpen, digitaal contact met school of samen oefenen met taal en rekenen.

- **Zoek ouders op waar ze al komen.** Voor ouders die werken is de werkgever een goede manier om hen te bereiken. Maar niet alle ouders die moeite hebben met basisvaardigheden hebben betaald werk. Benut daarom school, kinderopvang, bibliotheek, buurtvoorzieningen,

[1] Dit rapport baseert zich op de onderzochte basisvaardigheden van PIAAC 2023, gepubliceerd in 2024. Daarin zijn lees- en rekenvaardigheden onderzocht. Dat betekent dat waar in dit rapport wordt gesproken over ‘basisvaardigheden’, het over lees- en rekenvaardigheden gaat.

(geboorte)zorg en andere plekken waar deze ouders in het dagelijks leven komen.

- **Benader ouders vanuit hun betrokkenheid, niet vanuit wat ze moeilijk vinden.**
  Moeite hebben met basisvaardigheden betekent niet dat ouders minder betrokken zijn of minder ambities hebben voor hun kinderen. Wel kunnen hun mogelijkheden om die betrokkenheid in de praktijk vorm te geven verschillen.

1 Introductie

1.1 Moeite met basisvaardigheden en ouderschap

In Nederland hebben naar schatting 3 miljoen volwassenen tussen de 16 en 75 jaar moeite met één of meer basisvaardigheden. Het gaat hierbij om moeite met lezen en/of rekenen. Binnen de leeftijdsgroep van 16 tot en met 65 jaar gaat het om ongeveer 2,2 miljoen mensen (Buisman et al., 2024). Beperkte basisvaardigheden kunnen gevolgen hebben voor verschillende domeinen van het dagelijks leven, waaronder werk, gezondheid, financiële zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie (Buisman et al., 2024; Madern et al., 2016; Van der Heide & Rademakers, 2015; Verweij et al., 2026).

Een deel van de volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden, heeft minderjarige kinderen. Zij hebben als ouders een belangrijke rol in de taal- en schoolontwikkeling van hun kind(eren). Taalrijke ouder-kindinteracties, betrokkenheid bij school en ondersteuning bij het leren hangen samen met de taalontwikkeling, schoolprestaties en het welzijn van kinderen (Sivabalan et al., 2024; Tan et al., 2025; Dettmers et al., 2019; Doctoroff & Arnold, 2017).

Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden ervaren diverse uitdagingen. Activiteiten thuis en rond school kunnen bijvoorbeeld problemen met zich meebrengen, zoals het lezen en begrijpen van schoolinformatie en het ondersteunen van kinderen bij school gerelateerde leesactiviteiten (Akkermans-Rutgers et al., 2021). Daarnaast kan een lage ouderlijke geletterdheid het lastiger maken om kinderen regelmatig te ondersteunen met taal- en leesrijke interacties, bijvoorbeeld door samen te lezen en over verhalen en afbeeldingen te praten (Mendelsohn et al., 2020).

Dat betekent niet dat deze ouders hun kinderen onvoldoende kunnen ondersteunen: ook ouders die zelf moeite hebben met basisvaardigheden kunnen hun kinderen een rijke geletterde thuisomgeving bieden. Tegelijkertijd zijn er veel kinderen die deze ondersteuning thuis minder of niet krijgen. Het is daarom belangrijk om deze ouders beter in beeld te brengen en na te gaan welke ondersteuning hen kan helpen bij het creëren van een taal- en leesrijke thuisomgeving.

1.2 Relevantie voor de kansen van kinderen

De ontwikkelingskansen van kinderen hangen samen met kenmerken van hun thuissituatie, waaronder de opleiding en vaardigheden van hun ouders. Kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status (SES) en kinderen van lager opgeleide ouders lopen gemiddeld meer risico op taal- en leesachterstanden (Centraal Planbureau, 2020; Inspectie van het Onderwijs, 2023; Stichting Lezen- Leesmonitor, 2025). Ook hangen vroege taalachterstanden samen met

moeite met basisvaardigheden op latere leeftijd (Schoon et al., 2010). Kinderen van ouders met maximaal een vmbo-opleiding hebben bovendien ruim tweemaal zoveel kans om later moeite met basisvaardigheden te hebben als kinderen van ouders met een hbo- of wo-opleiding (Buisman et al., 2024).

Deze bevindingen benadrukken het belang van ouders voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Een rijke taal- en leeromgeving thuis kan de negatieve samenhang tussen een lage sociaaleconomische positie en de taalontwikkeling van kinderen gedeeltelijk opvangen. Ook binnen gezinnen met een lage sociaaleconomische positie bestaat namelijk veel variatie in de kwaliteit van de thuisomgeving (Kluczniok & Mudiappa, 2019; Rakesh & Lee, 2025).

1.3 Doel van het onderzoek

Hoewel uit het onderzoek van PIAAC (Buisman et al., 2024) bekend is hoeveel volwassenen in Nederland moeite hebben met basisvaardigheden, is onduidelijk welk deel van deze groep minderjarige kinderen heeft. Dit onderzoek heeft daarom als doel inzicht te krijgen in de omvang van de groep volwassenen die moeite heeft met basisvaardigheden en minderjarige kinderen heeft. Ook heeft dit onderzoek als doel inzicht te krijgen in enkele andere relevante kenmerken, namelijk de woon- en arbeidsmarktsituatie van deze ouders. De analyse richt zich op volwassenen van 16 tot en met 65 jaar en maakt gebruik van de Nederlandse PIAAC-data uit 2023 (Buisman et al., 2024).

De volgende onderzoeksvragen staan hierbij centraal:

1. Welk aandeel van de volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden heeft één of meer minderjarige kinderen (onder de 18 jaar)?
2. Welk aandeel van de ouders van één of meer minderjarige kinderen heeft moeite met basisvaardigheden?
3. Welk aandeel van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden heeft betaald werk, vergeleken met ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden?
4. Welk aandeel van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden woont samen met een partner, vergeleken met ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden?

Op basis van de uitkomsten van de eerste twee vragen wordt daarnaast het geschatte absolute aantal ouders van minderjarige kinderen dat moeite heeft met basisvaardigheden in Nederland berekend.

2 Methode

2.1 Databronnen

Voor deze analyse is gebruikgemaakt van twee bronnen. De eerste bron betreft de Nederlandse gegevens uit het Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC), verzameld in 2023, het rapport hierover is in 2024 verschenen. PIAAC brengt de vaardigheden van volwassenen van 16 tot en met 65 jaar (en apart die van volwassenen van 66 tot 75 jaar) in kaart, waaronder geletterdheid (hier: leesvaardigheid) en gecijferdheid. Daarnaast brengt PIAAC probleemoplossend vermogen in kaart, maar die resultaten vallen niet onder deze analyse.

Voor de aanvullende schatting van het aantal ouders dat met een minderjarig kind woont, zijn ook landelijke cijfers over gezinnen van het Nederlands Jeugdinstituut gebruikt (NJi, 2026). De PIAAC-analyse laat namelijk niet zien of het minderjarige kind bij de onderzochte ouder woont. De NJi-cijfers dienen als uitgangspunt voor een afzonderlijke berekening, die in §2.3 wordt toegelicht.

2.2 Gehanteerde PIAAC-definities

Voor deze analyse is, in lijn met eerder onderzoek, een score van 225 punten op een schaal van 500 gebruikt als grens voor laaggeletterdheid oftewel mensen die moeite hebben met basisvaardigheden (Buisman et al., 2024). Respondenten met een score onder deze grens worden in deze analyse beschouwd als mensen die moeite hebben met basisvaardigheden. Het gaat hierbij specifiek om de in PIAAC geteste vaardigheden. De analyse doet daarmee geen uitspraak over alle vormen van basisvaardigheden.

Respondenten van wie het jongste kind jonger is dan 18 jaar worden beschouwd als ouder van een minderjarig kind. Op basis van de PIAAC-data kan niet worden afgeleid of deze kinderen bij de respondent thuis wonen. Daarnaast bevat PIAAC informatie over één volwassen respondent uit een gezin en niet over beide ouders. Daardoor kan op basis van deze gegevens niet worden vastgesteld of een kind één of twee ouders heeft die moeite hebben met basisvaardigheden. Ook kan niet worden vastgesteld of beide ouders betaald werk hebben.

De arbeidsmarktpositie is vastgesteld op basis van de objectieve arbeidsmarktstatusclassificatie in de PIAAC-data. Onder werkenden verstaan we mensen die fulltime of parttime in loondienst of als zelfstandige betaald werk vervullen. Onder niet-werkenden vallen niet alleen werklozen, maar ook mensen die om andere redenen niet actief zijn op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld vanwege arbeidsongeschiktheid.

Voor de huishoudsituatie is gekeken of respondenten aangeven samen te wonen met een partner. Deze variabele geeft informatie over de woonsituatie van de respondent zelf en kan dus niet rechtstreeks worden gebruikt om het aandeel eenoudergezinnen vast te stellen.

De PIAAC-gegevens bevatten geen volledige informatie over de gezinssamenstelling. Zo is niet bekend of het minderjarige kind bij de respondent woont en ook niet of de partner met wie de respondent samenwoont de andere ouder van het kind is. Een ouder kan bijvoorbeeld na een scheiding niet meer met de andere ouder van het kind samenwonen, terwijl hij of zij wel ouder blijft van een minderjarig kind. Ook kan een ouder met een (nieuwe) partner samenwonen terwijl het minderjarige kind niet bij deze ouder woont. Daarnaast kunnen kinderen om diverse redenen niet (meer) bij hun ouders wonen. De variabele moet daarom worden geïnterpreteerd als een maat voor het samenwonen van de respondent met een volwassen partner, en niet als een directe maat voor het aandeel eenoudergezinnen.

2.3 Uitgangsgetallen en berekening van aantal ouders

De percentages uit de PIAAC-analyse in dit rapport zijn vertaald naar absolute aantallen om een indicatie te geven van de omvang van de groep. Voor het aantal volwassenen van 16 tot en met 65 jaar dat moeite heeft met basisvaardigheden is uitgegaan van 2,2 miljoen personen (Buisman et al., 2024).

De PIAAC-data geven geen informatie over of het kind bij de ouder thuis woont. Daarom is gebruikgemaakt van NJi-cijfers om een inschatting te maken van het aantal ouders met thuiswonende minderjarige kinderen. Voor het aantal ouders dat met één of meer minderjarige kinderen woont, is uitgegaan van 1,8 miljoen gezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar (Nederlands Jeugdinstituut [NJi], 2026). Van deze gezinnen is 77% een tweeoudergezin en 23% een eenoudergezin. Op basis hiervan is het geschatte aantal ouders dat met minderjarige kinderen woont berekend als:

- 77% van 1,8 miljoen gezinnen = 1,386 miljoen tweeoudergezinnen × 2 ouders = 2,772 miljoen ouders;
- 23% van 1,8 miljoen gezinnen = 0,414 miljoen eenoudergezinnen × 1 ouder = 0,414 miljoen ouders.

Dit komt neer op ongeveer 3,19 miljoen ouders die met minderjarige kinderen wonen. De berekeningen zijn gebaseerd op afgeronde uitgangsgetallen en percentages en geven daarom een schatting van de omvang van de groep.

Bij de interpretatie van deze aantallen is het belangrijk om rekening te houden met een verschil in de populaties. Het aandeel ouders in de PIAAC-analyse heeft betrekking op volwassenen met

een minderjarig kind, ongeacht of dit kind bij hen woont. Het aantal van ongeveer 3,19 miljoen betreft daarentegen alleen ouders die met een minderjarig kind wonen. Wanneer het PIAAC-percentage wordt toegepast op 2,2 miljoen volwassenen, gaat het dus om een schatting van het aantal volwassenen met een minderjarig kind, en niet specifiek om het aantal ouders dat met een minderjarig kind woont.

We hebben niet onderzocht of de in de kruistabellen getoonde groepsverschillen statistisch significant zijn. Vooral bij kleine verschillen moeten we daarom voorzichtig zijn met het trekken van conclusies.

3 Resultaten

3.1 Hoeveel mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zijn ouder van een minderjarig kind?

Uit de analyse blijkt dat 32,5% van de mensen van 16 tot en met 65 jaar die moeite hebben met basisvaardigheden, een minderjarig kind heeft. Bij mensen die geen moeite met basisvaardigheden hebben, is dit percentage vrijwel gelijk, namelijk 32,9% (Tabel 1). Mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zijn daarmee ongeveer even vaak ouder van een minderjarig kind als mensen die geen moeite hebben met basisvaardigheden. Wanneer dit percentage wordt toegepast op de naar schatting 2,2 miljoen mensen van 16 tot en met 65 jaar die moeite hebben met basisvaardigheden, komt dit neer op ongeveer (2,2 miljoen × 32,5% =) 715.000 mensen. Het gaat hierbij om een schatting van het aantal volwassenen dat moeite heeft met basisvaardigheden en ouder is van een minderjarig kind. Het kind kan zowel thuiswonend als uitwonend zijn.

Tabel 1: Percentages ouders met en zonder minderjarig kind naar niveau van basisvaardigheden

	Wel moeite met basisvaardigheden	Geen moeite met basisvaardigheden
Ouder van minderjarig kind	32,5%	32,9%
Geen ouder van minderjarig kind	67,5%	67,1%

3.2 Hoeveel ouders van minderjarige kinderen hebben moeite met basisvaardigheden?

Uit de analyses blijkt dat van de ouders van minderjarige kinderen 13,1%, oftewel ongeveer 1 op de 8, moeite heeft met basisvaardigheden. Bij mensen die geen ouder zijn van een minderjarig kind is dit percentage vrijwel gelijk, namelijk 13,3% (Tabel 2).

Tabel 2: Percentages mensen dat moeite heeft met basisvaardigheden naar ouderschap

	Wel moeite met basisvaardigheden	Geen moeite met basisvaardigheden
Ouder van minderjarig kind	13,1%	86,9%
Geen ouder van minderjarig kind	13,3%	86,7%

Ook vanuit dit perspectief blijkt dus dat volwassenen met minderjarige kinderen ongeveer even vaak moeite met basisvaardigheden hebben als volwassenen zonder minderjarige kinderen. Wanneer het percentage van 13,1% wordt toegepast op de naar schatting 3,19 miljoen ouders die met hun minderjarige kind(eren) wonen, resulteert dit in: 3,19 miljoen × 13,1% = ruim 417.000 ouders die moeite hebben met basisvaardigheden.

Deze schatting van ongeveer 417.000 ouders heeft betrekking op ouders die met een minderjarig kind wonen. Daarmee betreft het een andere populatie dan de eerder genoemde schatting van ongeveer 715.000 volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden en die ouder zijn van een minderjarig kind, ongeacht of het kind thuis- of uitwonend is.

Een mogelijke verklaring voor het verschil tussen beide schattingen is dat een deel van de ouders met een minderjarig kind niet met dat kind samenwoont, bijvoorbeeld na een scheiding of het verbreken van een relatie. De twee schattingen kunnen echter niet met elkaar worden vergeleken om vast te stellen hoeveel ouders niet met hun minderjarige kind wonen. Ze hebben betrekking op verschillende populaties en het is niet bekend in hoeverre deze populaties elkaar overlappen.

3.3 Arbeidsmarktpositie

Er is een duidelijk verschil in arbeidsmarktpositie tussen ouders die moeite hebben met basisvaardigheden en zij die dat niet hebben. Van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden, werkt 62,6%. Ter vergelijking: van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden zonder minderjarige kinderen werkt 59,0%. Bij ouders die geen moeite

hebben met basisvaardigheden ligt het aandeel werkenden aanzienlijk hoger: 91,5%. Onder mensen zonder kinderen en die geen moeite hebben met basisvaardigheden is dit 80,5% (Tabel 3).

Tabel 3: Percentages mensen naar arbeidsmarktsituatie en wel of geen moeite met basisvaardigheden

	Wel moeite met basisvaardigheden	Geen moeite met basisvaardigheden
Ouders – werkend	62,6%	91,5%
Ouders – niet-werkend	37,4%	8,5%
Geen kinderen – werkend	59,0%	80,5%
Geen kinderen – niet-werkend	41,0%	19,5%

Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden en minderjarige kinderen hebben, werken dus vrijwel even vaak als mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zonder minderjarige kinderen. Het verschil met ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden is echter groot. Waar ruim negen op de tien ouders zonder moeite met basisvaardigheden werken, geldt dit voor ongeveer zes op de tien ouders die daar wel moeite mee hebben. Dit betekent dat kinderen van ouders die moeite hebben met basisvaardigheden relatief vaak opgroeien in een situatie waarin hun ouder niet werkt. Daarbij moet worden benadrukt dat de analyse niet laat zien of een andere ouder in het gezin wel werkt.

3.4 Samenwonen met een partner

Ook voor het samenwonen met een partner zijn verschillen zichtbaar. Van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden woont 75,3% samen met een partner. Bij volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden zonder kinderen is dit 49,0%. Van de ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden woont 85,8% samen met een partner. Bij volwassenen die geen moeite met basisvaardigheden hebben zonder minderjarige kinderen is dit 46,6% (Tabel 4).

Tabel 4: Percentages mensen naar thuissituatie en wel of geen moeite met basisvaardigheden

	Wel moeite met basisvaardigheden	Geen moeite met basisvaardigheden
Ouders – woont met partner	75,3%	85,8%

	Wel moeite met basisvaardigheden	Geen moeite met basisvaardigheden
Ouders – woont niet met partner	24,7%	14,2%
Geen kinderen – woont met partner	49,0%	46,6%
Geen kinderen – woont niet met partner	51,0%	53,4%

Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden wonen aanzienlijk vaker met een partner dan mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zonder kinderen. Tegelijkertijd wonen zij minder vaak met een partner dan ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden. Dit wijst erop dat ouders die moeite hebben met basisvaardigheden vaker een eenoudergezin vormen dan ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden. De PIAAC-data maken het echter niet mogelijk om de volledige gezinssamenstelling met zekerheid vast te stellen.

4 Discussie en conclusie

4.1 Belangrijkste bevindingen

Deze analyse brengt de omvang en kenmerken in beeld van ouders die moeite hebben met basisvaardigheden. Van de volwassenen van 16 tot en met 65 jaar die moeite hebben met basisvaardigheden is 32,5% ouder van één of meer minderjarige kinderen. Daarmee heeft een aanzienlijk deel van de volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden een minderjarig kind. Omgekeerd heeft 1 op de 8 (13,1%) van de ouders van één of meer minderjarige kinderen moeite met basisvaardigheden.

Ook zijn verschillen zichtbaar in de arbeidsmarktpositie en de woonsituatie van ouders die wel en geen moeite hebben met basisvaardigheden. Van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden heeft 62,6% betaald werk, tegenover 91,5% van de ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden. Daarnaast woont 75,3% van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden samen met een partner, tegenover 85,8% van de ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden.

De percentages geven ook een beeld van de omvang van de groep in absolute aantallen. Op basis van de PIAAC-gegevens, wordt het aantal volwassenen van 16 tot en met 65 jaar die moeite hebben met basisvaardigheden en een minderjarig kind hebben geschat op ongeveer 715.000. Het is niet bekend hoeveel van deze ouders met hun minderjarige kind wonen.

Daarnaast wordt het aantal ouders dat met een minderjarig kind woont en moeite heeft met basisvaardigheden geschat op ongeveer 417.000 personen. Hiervoor zijn aanvullend landelijke cijfers over gezinnen van het Nederlands Jeugdinstituut gebruikt (NJi, 2026)
Deze aantallen geven een indicatie van de omvang van de groep, wat relevant kan zijn voor beleid en ondersteuning.

4.2 Arbeid en gezinssituatie

De analyse laat daarnaast verschillen zien in de arbeidsmarktpositie van ouders die wel of geen moeite met basisvaardigheden hebben. Van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden, werkt 62,6%, tegenover 91,5% van de ouders die geen moeite met basisvaardigheden hebben. Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden hebben minder vaak een betaalde baan dan ouders die geen moeite met basisvaardigheden hebben (ter vergelijking: van de volwassenen die moeite met basisvaardigheden hebben zonder kinderen werkt 59%, tegenover 80,5% werkenden onder volwassenen die geen moeite met basisvaardigheden hebben zonder kinderen).

Dat een deel van deze ouders betaald werk heeft en een deel niet, vraagt om verschillende manieren om hen te bereiken. Voor ouders die werken biedt de werkgever kansen om hen te bereiken. Daarnaast is het belangrijk om andere plekken te benutten, zodat ook ouders zonder betaald werk worden bereikt.

Ook verschilt de gezinssituatie. Ouders die moeite hebben met basisvaardigheden, wonen minder vaak samen met een partner dan ouders die geen moeite hebben met basisvaardigheden, namelijk 75,3% tegenover 85,8%. Dit kan erop wijzen dat kinderen van ouders die moeite hebben met basisvaardigheden relatief vaak opgroeien in een eenoudergezin. Ter vergelijking: 49,0% van de mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zonder kinderen woont samen met een partner, tegenover 46% van de mensen die geen moeite met basisvaardigheden hebben zonder kinderen.

4.3 Betekenis voor ondersteuning van ouders volgens Stichting Lezen en Schrijven

Moeite hebben met basisvaardigheden betekent niet dat ouders minder betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kinderen of geen ambities voor hen hebben. Wel kunnen de mogelijkheden verschillen om die betrokkenheid in de praktijk vorm te geven. De resultaten benadrukken het belang van aandacht voor ouders die moeite hebben met basisvaardigheden binnen het beleid

rond basisvaardigheden en gezinsgerichte ondersteuning. De omvang van de groep maakt duidelijk dat het niet gaat om een kleine of uitzonderlijke doelgroep.

Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat ouders die moeite hebben met basisvaardigheden uitsluitend worden benaderd vanuit hun tekortkomingen of vanuit het risico op overdracht van achterstanden naar hun kinderen. Ouders met beperkte basisvaardigheden kunnen hun kinderen op veel manieren ondersteunen en beschikken over eigen kennis, ervaringen en kwaliteiten. Een effectieve aanpak van basisvaardigheden heeft daarom zowel aandacht voor de ontwikkeling van de ouder zelf als voor de ouder-kindinteractie en de ondersteuning die ouders hun kinderen kunnen bieden. Daarbij is het belangrijk om aan te sluiten bij de dagelijkse praktijk van gezinnen en bij activiteiten die ouders belangrijk vinden, zoals samen lezen, praten, spelen, schoolzaken regelen en digitale communicatie met school.

4.4 Beperkingen van de analyse

Bij de interpretatie van de resultaten moet rekening worden gehouden met enkele beperkingen van het onderzoek.

- Het PIAAC-onderzoek waarop de analyses in dit rapport zijn gebaseerd heeft betrekking op volwassenen van 16 tot en met 65 jaar. De resultaten kunnen daarom niet zonder meer worden gegeneraliseerd naar ouders boven de 65 jaar.

- Ouderschap in deze analyse is gebaseerd op het hebben van een enig of jongste kind jonger dan 18 jaar. Op basis van de PIAAC-data kan niet met zekerheid worden vastgesteld of dit kind bij de ouder thuis woont. Hierdoor kunnen de resultaten voor ‘ouders van minderjarige kinderen’ niet één-op-één worden vergeleken met CBS-cijfers over gezinnen met thuiswonende kinderen.

- PIAAC bevat informatie over één ouder/respondent. Daardoor kan niet worden vastgesteld of kinderen één of twee ouders hebben die moeite met basisvaardigheden hebben. Ook kan niet worden bepaald of een eventueel andere ouder of andere volwassen huisgenoot werkt.

- Op basis van deze analyse kunnen geen uitspraken worden gedaan over het aantal kinderen met ouders die moeite hebben met basisvaardigheden. Het is bijvoorbeeld niet bekend hoeveel kinderen één ouder hebben die moeite heeft met basisvaardigheden en hoeveel kinderen twee ouders hebben die moeite hebben met basisvaardigheden.

- Het gaat bij de definitie van *moeite hebben met basisvaardigheden* die in dit onderzoek is gehanteerd, om een grens op basis van de PIAAC-scores voor geletterdheid en/of gecijferdheid (lezen en rekenen). De resultaten zeggen daarmee niets over ouders die moeite hebben met digitale vaardigheden of over de mate waarin ouders op één van deze basisvaardigheden of op beide domeinen onder de gehanteerde grens scoren.

- In deze analyse is niet onderzocht welk aandeel van de ouders die moeite hebben met basisvaardigheden een migratieachtergrond heeft of thuis een andere taal dan Nederlands spreekt.

Uit ander onderzoek blijkt dat ongeveer 15% van de ouders met minderjarige kinderen thuis geen Nederlands spreekt (Bollen & Stronkhorst, 2025). Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat binnen de groep ouders met een andere thuistaal dan Nederlands het aandeel dat volgens de PIAAC-definitie moeite heeft met taalvaardigheid 37,8% bedraagt, tegenover 11,6% onder ouders met Nederlands als thuistaal. Daarbij moet worden benadrukt dat PIAAC de vaardigheden in het Nederlands meet. Een lagere score op deze vaardigheden zegt daarom niet zonder meer iets over de vaardigheden van deze ouders in een andere taal (Bollen & Stronkhorst, 2025). Bovendien is een andere thuistaal niet hetzelfde als een migratieachtergrond. Op basis van de beschikbare gegevens kan daarom geen betrouwbare schatting worden gemaakt van het aandeel ouders met een migratieachtergrond binnen de groep ouders die moeite heeft met basisvaardigheden. Wel geven de beschikbare gegevens aanleiding om bij de interpretatie van de resultaten rekening te houden met verschillen in thuistaal en achtergrond.

5 Referenties

Akkermans-Rutgers, M., Doornenbal, J., Kassenberg, A., Bosker, R., & Doolaard, S. (2021). Is the twig bent as the tree is inclined? Children and parents interacting with school-distributed literacy assignments. Psychology in the Schools, 58(2), 377-399.

Bollen, I. & Stronkhorst, E. (2025). *Zicht op thuistaal. Achtergrondkenmerken van niet Nederlandssprekende ouders en hun kinderen in kaart gebracht.* Amstelveen: Kohnstamm Instituut. Rapport 25-5.

Buisman, M., Bollen, I., Jacobs, B., Huijts, T., Cornelisse, R., Van Guilik, N., Elshof, D., & Van Griensven, L. (2024). *PIAAC 2023: Kernvaardigheden van volwassenen. Resultaten van de Nederlandse survey 2023*. Kohnstamm Instituut

Centraal Planbureau. (2020). Ongelijkheid van het jonge kind (CPB Notitie). https://www.cpb.nl/system/files/cpbmedia/omnidownload/CPB Notitie Ongelijkheid van het jonge kind.pdf. Geraadpleegd op 7 september 2026

Dettmers, S., Yotyodying, S., & Jonkmann, K. (2019). Antecedents and outcomes of parental homework involvement: How do family-school partnerships affect parental homework involvement and student outcomes?. *Frontiers in psychology*, *10*, 1048. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01048

Doctoroff, G. L., & Arnold, D. H. (2017). Doing homework together: The relation between parenting strategies, child engagement, and achievement. *Journal of applied developmental psychology*, *48*, 103-113. http://dx.doi.org/10.1016/j.appdev.2017.01.001

Inspectie van het Onderwijs. (2023). *De Staat van het Onderwijs 2023*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Kluczniok, K., & Mudiappa, M. (2019). Relations between socio-economic risk factors, home learning environment and children's language competencies: Findings from a German study. *European Educational Research Journal*, *18*(1), 85-104.

Madern, T., Jungmann, N., & Van Geuns, R. (2016). Over de relatie tussen lees-en rekenvaardigheden en financiële problemen. *Stichting Lezen & Schrijven*.

Nederlands Jeugdinstituut. *Cijfers over gezinnen*. https://www.nji.nl/databanken/cijfers/cijfers-over-gezinnen Geraadpleegd juni 2026.

Mendelsohn, A. L., Piccolo, L. R., Oliveira, J. B. A., Mazzuchelli, D. S. R., Lopez, A. S., Cates, C. B., & Weisleder, A. (2020). RCT of a reading aloud intervention in Brazil: Do impacts differ depending on parent literacy? *Early Childhood Research Quarterly, 53*, 601–611. https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.07.004

Rakesh, D., Lee, P. A., Gaikwad, A., & McLaughlin, K. A. (2025). Annual Research Review: Associations of socioeconomic status with cognitive function, language ability, and academic achievement in youth: a systematic review of mechanisms and protective factors. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *66*(4), 417-439.

Schoon, I., Parsons, S., Rush, R., & Law, J. (2010). Childhood language skills and adult literacy: A 29-year follow-up study. *Pediatrics, 125*(3), e459–e466. https://doi.org/10.1542/peds.2008-2111

Sivabalan, Y., Pek, L.S., Nadarajan, N.M., Khusni, H.K., Mee, R.W.M., & Ismail, M.R. (2024). Parental involvement on children's educational achievement: A scoping review. International Journal on Studies in Education (IJonSE), 6(4), 555-574. https://doi.org/10.46328/ijonse.242

Stichting Lezen - Leesmonitor. (2025, 15 december). Kloof in leesvaardigheid tussen kinderen uit laag- en hoogopgeleide gezinnen groeit. https://www.lezen.nl/onderzoek/kloof-in-leesvaardigheid-tussen-kinderen-uit-laag-en-hoogopgeleide-gezinnen-groeit/. Geraadpleegd op 8 september 2026

Tan, C. Y., Cheung, H. S., & Lee, S. M. S. (2025). Parental involvement, parenting styles, and children's academic outcomes: A second-order, three-level meta-analysis. Review of Educational Research, 95(2), 1–44. https://doi.org/10.3102/00346543251346792

Van der Heide, I., & Rademakers, J. J. D. J. M. (2015). *Laaggeletterdheid en gezondheid: stand van zaken*. Nivel.

Verweij, L., Kanas, A., & Fenger, M. (2026). The Ten Commandments of Engaging Vulnerable Citizens in Collaborative Innovation: A Systematic Review. *International Journal of Public Administration*, 1-19.